

Asia: MH 2369/2025

## **Lausuntopyyntö Metsähallituksen Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelman luonnoksesta**

### **Lausunnonantajan lausunto**

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

#### **1. Johdanto**

Metsähallitus pyytää lausuntoa luonnoksesta Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelmaksi vuosille 2025–2030. Luonnonvarasuunnitelma kattaa kaikki käyttömuodot valtion omistamalla ja Metsähallituksen hallinnassa olevalla maa- ja vesialueella Etelä-Suomessa merialueita lukuun ottamatta. Etelä-Suomen luonnonvarasuunnittelualue on yhteensä 1,2 miljoonaa hehtaaria ja se ulottuu 14 eteläisimmän maakunnan alueelle manner-Suomessa.

Luonnonvarakeskus keskittyy lausunnossaan luonnonvarasuunnitelman tasapainoisuuteen kestävyysnäkökulmista, esitettyihin toimenpiteisiin ja mittarien arviointiin. Lausunnon ovat valmistelleet tutkimusprofessori Matti Koivula, erikoistutkija Matleena Kniivilä, tutkija Aku Korhonen ja tutkija Reijo Penttilä keskittyen luonnonvarakeskuksen toimialan asioihin.

#### **2. Lausunto**

Luonnonvarakeskus lausuu Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelmasta (johon myöhemmin viitataan lyhyemmin sanalla ”suunnitelma”) seuraavaa. Huomiot on jaettu yleisiin ja yksityiskohtaisiin.

##### **2.1. Yleishuomiot**

Kestävyys voidaan jakaa kolmeen ulottuvuuteen: (1) ekologinen, (2) taloudellinen ja (3) sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. Kestävyys tai kestävä kehitys ei ole yhtenäinen ideaali, vaan erilaisia näkemyksiä ja tulkintoja on paljon (Giddings ym. 2002). Ekologinen ulottuvuus on sisällytetty kestävyysmääritelmiin melko hiljattain, 1990-luvulla (Voinov & Farley 2007), jolloin se aluksi kuvasi yhteiskunnan tai ekosysteemin resilienssiä siten, että luonnonvarat eivät saisi ehtyä. Nykyaikaisen kestävyystieteen keskeisiä periaatteita kuitenkin on, että ekologisen kestävyys on tärkein, koska se mahdollistaa muiden kestävyysulottuvuuksien toteutumisen (Giddings ym. 2002, Davidson 2014). Näin ollen sen toteutumisen tulisi olla kaiken ihmistoiminnan reunaehto.

Suunnitelmaan voisikin olla hyödyllistä selvittää, miten edellä kuvattu kestävyysperiaate näkyy suunnitelman toteutuksessa. Lisäksi, kun ulottuvuuksien välillä kuitenkin joudutaan tekemään kompromisseja, on keskeistä määritellä "riittävä" ekologinen, taloudellinen tai sosiaalinen kestävyys ja kuvailla päätöksenteon (kompromissien teon) periaatteet.

Valtion mailla olevien tutkimusmetsien ylläpito- ja muut jatkosuunnitelmat olisi hyvä kirjoittaa suunnitelmaan auki ja jopa lisätä pääteemoihin. Tämä toiminta on keskeisimpiä Metsähallituksen, yliopistojen ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyön muotoja ja tuottaa ainutlaatuisen arvokkaita seuranta-aineistoja erilaisten metsänhoito- ja ennallistamistoimenpiteiden vaikutuksista monimuotoisuuteen, puuston uudistumiseen ja puuston kasvuun.

Monimuotoisuuden säilyttäminen tai uhanalaisten lajien ja luontotyyppien edistäminen eivät suoraan näy suunnitelman keskeisissä tavoitteissa (s. 5), vaikka ovatkin Metsähallituksen strategian ja vastuullisuusohjelman hengessä ja löytyvät mainintoina muista dokumenteista (mm. omistajaohjauksen periaatteista). Suunnitelman sivulla 14 sanotaankin, että "Valmistuneeseen suunnitelmaan ja sen painotuksiin on vaikuttanut huoli valtiontalouden tilasta, mutta myös yleisemmin Suomen talouden kehityssuunnista."

## 2.2. Yksityiskohtaiset huomiot

Suunnitelman monimuotoisuutta koskevat pääteemat ovat sinänsä hyviä (vertaa esim. Koivula ym. 2025). Ilmasto- ja monimuotoisuuskysymyksien läpileikkaavuus kaikessa Metsähallituksen toiminnassa on erinomainen nosto. Sivulla 14 kerrotaan, että "Talouden ohella suunnittelun aikana on korostunut kestävä kasvun merkitys. Tämä on näkynyt vahvassa halussa yhteensovittaa metsien monikäyttöä monimuotoisuus- ja hiilinielutavoitteiden kanssa", mikä kuitenkin näkyy vain ilmaisuina edistää näitä tavoitteita, ei selkeästi asetettuina määrällisinä tai laadullisina tavoitteina.

Sivun 15 kansalaiskyselyn tuloksissa on esitelty kolme nuorten kansalaisten tärkeimpänä pitämää Metsähallituksen tehtävää, mille listalle huoli valtiontaloudesta ei ole päätynyt. Kansalaiskyselyn tuloksissa (s. 16) näkyy myös, että yli puolet vastaajista piti monimuotoisuustoimia tärkeimpinä Metsähallituksen tehtävinä. Näiden soisi näin ollen näkyvän suunnitelmassa kauttaaltaan toiminnan reunaehdot määrittelevinä tekijöinä tai vaihtoehtoisesti aukikirjoitettuna, miksi kansalaisnäkemys on huomioitu rajallisesti. Nyt jää esimerkiksi epäselväksi, miten Etelä-Suomen valtionmailla voisi näkyä EU:n biodiversiteettistrategian ja oletettavasti myös tulevan kansallisen biodiversiteettistrategian luontokadon pysäyttämistavoite.

Hyvinvointi- ja turvallisuustoimet (s. 21) ovat hyviä, mutta toteutusmahdollisuudet ovat rajallisia ajatellen Metsähallituksen viime vuosien henkilöstön ja infran karsimisia. Tavoite lisätä virkistyskäytön ja luontomatkailun mahdollisuuksia suojelualueiden ulkopuolella (s. 29) näyttää tällä hetkellä epärealistiselta. Retkeilyyn ja virkistykseen liittyvien palvelujen luominen ja ylläpitäminen on vähentynyt, millä lienee negatiivisia vaikutuksia virkistyskäytön ja luontomatkailun edistämistavoitteeseen (tämä kylläkin on mainittu riskien hallinnassa sivulla 42).

Suunnitelmassa (s. 26) näkyy, että suoturpeen käyttö on vähentynyt EU:n päästötavoitteiden vuoksi vuosien 2017 ja 2023 välillä, mikä onkin monimuotoisuuden kannalta hyvä asia, mutta energiapuun käyttö on samalla lisääntynyt. Energiapuun korjuulla on negatiivisia vaikutuksia monimuotoisuuteen sekä hiilen ja ravinteiden varastoitumiseen maaperään (esim. Lehtonen ym. 2021, Koivula ym. 2025). Toisaalta se omalta osaltaan palvelee huoltovarmuutta.

Suunnitelman sivulla 27 sanotaan, että ”Puuston ikärakenteen takia aiempaa suurempi osa hakkuista on uudistusluonteisia. Uudistusluonteisten hakkuiden pinta-ala suunnitelmakaudella on 6800 ha/v, kun edellisellä kaudella pinta-ala oli 5300 ha/v”, mutta suunnitelmassa ei linjata suuntaa tai tavoitteita metsien uudistamisen suhteen. Metsien uudistaminen aikaisempaa useammin lehtipuilla, taikka kasvatus sekapuustoisena tai eri-ikäisrakenteisena, on tunnistettu monimuotoisuuden ja metsien resilienssin kannalta suositeltavaksi kehityskuluksi (esim. Koivula ym. 2025), mutta suunnitelmassa tätä näkökulmaa tai tavoitetta ei mainita.

Vesistöjen tilan parantamisessa (s. 33) on virtavesien kunnostuksen ohella metsäojitus merkittävä vesien tilaan vaikuttava toimi. Metsähallitus pyrkii lieventämään kunnostusojituksista aiheutuvaa vesistöhaittaa toteuttamalla samalla vesiensuojeluratkaisuja, joita kuvataan Metsähallituksen ympäristöoppaassa. Myös vesiensuojelutoimien toteutuminen suhteessa toteutuneisiin kunnostusojituksiin voisi olla oleellinen vesistöjen tilan parantamisen mittari.

Suunnitelman toteutumisen seuranta (s. 22) on erittäin tärkeää. Mittarit löytyvät suunnitelman liiteosiosta. Yleisesti niistä nousee viisi kysymystä: mitkä ovat tavoitetasot, miten kattavia (alueellisesti, kohdeosuuksina) mittaukset ovat, miten ne konkreettisesti tehdään, miten mittaustulokset raportoidaan ja mitä tuloksista esimerkiksi käytännön toimintojen tasolla seuraa? Seuraavassa kommentoimme lyhyesti mittareita erikseen.

- Rahankäyttö (s. 25). Tähän voisi selventää, miten rahankäytön seuranta palvelee suunnitelman alussa määriteltäviä tavoitteita. Rahankäytössä on myös huomioitava yleinen kustannustason nousu.
- Uusiutuva energia (s. 26). Voisi olla hyödyllistä mainita rakentamisen periaatteet koskien sitä, millaisiin ympäristöihin tuotantoa ensisijaisesti ohjataan ja miten monimuotoisuus, asutus ja kansalaismielipide sijoittelussa huomioidaan.
- Maan ostot ja myynnit (s. 26). Voisi olla hyödyllistä listata periaatteet koskien myytävän maan käyttöä, mikäli sellaisia on.
- Puuraaka-aine ja aluetaloudelliset vaikutukset (s. 27 ja s. 37). Suunnitelmasta eivät ilmene mahdolliset tavoitteet eri-ikäisrakenteisen metsän lisäämiselle taikka hakkuiden alueellisille kohdentumisille (kun tavoitteena on vahvistaa aluetaloutta)? Aluetaloudellista vaikutusta mitataan ilmeisesti Metsähallituksen Metsätalous Oy:n henkilöstön palkoilla ja ostopalveluilla. Metsähallituksen vaikutus on kuitenkin paljon laajempi ja näkyy mm. siinä, missä puu jalostetaan, mistä yrittäjät tulevat tai paljonko matkailijat jättävät rahaa aluetalouteen. Metsähallitus voi olla tietyissä alue- tai paikallistalouksissa merkittävä toimija. Varsinaista mittaria tämän arvioimiseen ei kuitenkaan suunnitelmassa ole. Virkistyskäytön osalta jää epäselväksi, jatketaanko paikallistaloudellisten vaikutusten arviointia.
- Läjitysalueet (s. 27). Voisi olla hyödyllistä kuvailla lyhyesti läjitysalueiden perustamisen periaatteet (esim. monimuotoisuus, asutus ja infra, maisema- ja virkistysarvot) koska, kuten uusiutuvan energian tuotannonkin kohdalla, asia varmasti kiinnostaa lähialueen asukkaita.
- Suojelualueiden ulkopuolisten metsien käyttö (s. 29). Virkistyskäytön kasvutavoite on luultavasti monimuotoisuuden kannalta hyvä asia, koska se keventää suojelualueiden ulkoilupainetta (vähentää luonnolle koituvaa häiriötä) ja voi edistää retkeilyn huomioimista joidenkin talousmetsien käytössä (voi keventää käytettyjä metsätalousmenetelmiä).

- Ennallistaminen ja luonnonhoito (s. 30–31). Liitteiden tekstissä, kuvissa ja taulukoissa on tähänastisia toteumia, mutta konkreettisia tavoitteita ei ole asetettu. Ennallistamisasetuksen vaatimuksia kuitenkin ennakoidaan (s. 30), mikä on järkevää varautumista asetuksen luultavasti mukanaan tuomiin metsien käytön muutosvaatimuksiin.
- Natura 2000 ja direktiiviluontotyyppit (s. 32–33). Luokitus on termien takia epäselvä: vaikuttaa kuin kyse olisi erilaisten muuttujien hybridistä. "Erinomaisen" ja "hyvän" voi tulkita ekologisen laadun kuvaajina, mutta "merkittävä" ja "ei merkittävä" ovat intuitiivisia lähinnä, jos ajatellaan pinta-alaa tai vaikuttavuutta. Koska kyse ilmeisesti on ennallistamisasetuksessa puhutusta elinympäristöjen tilasta, olisi kahden viimeksimainitun asemesta selkeämpää käyttää esimerkiksi sanoja "välttävä" ja "heikko".
- Kuollut puu (s. 32). Suojelualueet määrittävät voimakkaasti valtionmaiden lahoppuun ja haavan kehitystä (Kärkkäinen ym. 2023), joten olisi informatiivisempaa näyttää erikseen talousmetsät (monikäyttömetsät) ja erikseen suojelualueet. Toki tällöin on huomioitava, että runsaslahoppuustoisimpia monikäyttömetsiä saatetaan siirtää suojelukohdeluokkaan.
- Eränkäynnin kestävyys (s. 35). Mittarissa seurataan mekaanisesti myönnettyjen kalastus- ja metsästyslupien määriä. Kestävyyden kannalta olisi kuitenkin tärkeää arvioida metsästettävien tai kalastettavien lajien kannanmuutokset metsästyksen tai kalastuksen seurauksena, jotta kestävyysaspekti olisi vakaammalla pohjalla.
- Tieverkko (s. 36). Kun kustannustaso muuttuu, tämä mittari muuttuu sen myötä, mikä täytyisi suhteuttaa siihen, mitä investoinnilla saadaan, esim. euroja per tiekilometri. Voisi olla informatiivista myös arvioida teiden kokonaispituuksia luokituksella erinomainen-hyvä-tyytyttävä-välttävä ja seurata muutoksia näiden luokkien osuuksissa.

### 2.3. Kirjallisuus

Davidson, K. 2014: A typology to categorize the ideologies of actors in the sustainable development debate. *Sustainable Development* 22: 1–14.

Giddings, B., Hopwood, B. & O'Brien, G. 2002: Environment, economy and society: fitting them together into sustainable development. *Sustainable Development* 10: 187–196.

Koivula, M., Siitonen, J., Tonteri, T. ym. 2025: Synteesiraportti: talousmetsien luonnon monimuotoisuuden kehitys ja luonnonhoidon vaikuttavuus. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 19/2025.

Kärkkäinen, L., Haakana, H., Hirvelä, H. ym. 2023: Metsähallituksen alue-ekologisen suunnittelun arviointi 2023. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 113/2023.

Lehtonen, A., Aro, L., Haakana, M. ym. 2021: Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteet: arvio päästövähennysmahdollisuuksista. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 7/2021.

Voinov, A. & Farley, J. 2007: Reconciling sustainability, systems theory and discounting. *Ecological Economics* 63: 104–113.

### 3. Yhteenveto

Luonnonvarakeskus katsoo, että Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelma vuosille 2025–2030 on tavoitteiltaan, toteutuskeinoiltaan ja mittareiltaan monipuolinen ja kestävyysulottuvuuksien näkökulmista yleisesti oikean suuntainen. Suunnitelma kuitenkin nähdäksemme hyötyisi seuraavista parannuksista. (1) Kuvaus siitä, miten kestävyiden eri ulottuvuuksia käytännössä painotetaan ja millaisia periaatteita niiden suhteen tehtävissä kompromisseissa noudatetaan. (2) Tavoitteiden seurannan mittareille tulisi asettaa konkreettiset määrä- tai tasotavoitteet. Nyt niitä on lähinnä vain puuntuotantoa koskien. (3) Suunnitelman toteutumisen seuranta on erittäin tärkeää. Seurantamittareista kuitenkin herää ainakin neljä kysymystä: miten kattavia mittaukset ovat, miten ne konkreettisesti tehdään, miten mittaustulokset raportoidaan ja mitä tuloksista esimerkiksi käytännön toimintojen tasolla seuraa. (4) Metsähallituksen viime vuosien henkilöstö- ja infraleikkaukset vaikeuttavat esimerkiksi virkistyskäytön, luontomatkailun ja luonnonhoidon tavoitteiden toteutusta, mille olisi hyvä esittää ratkaisumalli.

Matti Koivula

Tutkimusprofessori

Lausunnon valmistelijat: professori Matti Koivula, erikoistutkija Matleena Kniivilä, tutkija Aku Korhonen, tutkija Reijo Penttilä

Koivula Matti  
Luonnonvarakeskus